

М. В. Кіцаєва,
аспірант

УДК [070: 316.77] (477.61)

Проблеми регіональної періодики в контексті постмодерних тенденцій сучасних мас-медіа

У статті розкрито особливості функціонування сучасної регіональної преси в контексті постмодерністських концепцій інформаційного суспільства та загальних глобалізаційних тенденцій і процесів, які відбиваються на українських ЗМІ. Зроблено акцент на особливостях іміджу та стилю державної комунальної преси.

Ключові слова: регіональна преса, газета, комунальна преса, постмодернізм, глобалізація, інформаційне суспільство, постмодерна публіцистика.

Значення терміна «постмодернізм» із самого початку його виникнення пов'язувалося зі зміною культурних стилів, що відбулася в архітектурі, кінематографі й інших видах мистецтва в другій пол. ХХ ст. Домінувала думка, що світ вступив у нову соціальну епоху – постсучасність. Насамперед – це стосувалося трансформацій, що відбулися в економічній, політичній, соціальній сферах розвинених країн. Під впливом різних філософських традицій та національних культур постмодернізм формувався як інтернаціональне явище, унаслідок чого у 80-х рр. ХХ ст. поступово вклався в єдиний комплекс науково-теоретичних концепцій. Як феномен західного філософського мислення в 90-х рр. ХХ ст., цей напрям почав активно поширюватися й утворювати національні форми, зумовлюючи появу суперечок про їхню автентичність і доцільність використання. Сьогодні поняття «постмодернізм» активно й продуктивно використовується в теорії масової інформації та комунікації для пояснення багатьох важливих змін, які відбулися протягом останніх 30–40 років.

Під час аналізу рис постмодерного мислення та його вияву на медіасфері журналістикознавці найчастіше звертають увагу на досвід найновіших електронних медіазасобів (інтернет-видань, блогосфери тощо), а також частково торкаються телевізійної журналістики. Про це свідчить поява досліджень великої когорти зарубіжних і вітчизняних учених. Безперечно, існування постмодерної моделі суспільства сьогодні не потребує доказів. Соціум кінця ХХ – початку ХХІ ст. називають інформаційним, постіндустріальним, «глобальним селом» тощо. Зважаючи на деяку різницю у визначеннях постмодерної ситуації, розглядом її відображення в мас-медійній сфері займалося багато відомих дослідників. Так, важливі проблеми сучасної державної преси в контексті доби вирішувалися в книгах В. Кар-

пенка «Преса і незалежність України» [1], І. Михайлина «Журналістика як Всесвіт» [2], Ю. Шаповала «Мистецтво журналізму» [3] тощо. Великий масив публікацій у фахових виданнях з філології та соціальної комунікації присвячено рисам постмодернізму в журналістських та публіцистичних текстах. Серед останніх наукових здобутків особливо цікавою в контексті нашого накового пізнання є дисертаційна праця Л. Руденко «Українська журнальна публіцистика в парадигмі постмодернізму (80-ті рр. ХХ ст. – перше десятиліття ХХІ ст.)» [4]. Проте розгляд сучасної регіональної преси в аспекті постмодерних тенденцій розвитку здебільшого залишається поза предметом наукового вивчення. Причиною цього є зниження показників «осучаснення» регіональних газет у порівнянні з центральними, усталеність, «класичність» стилю подання матеріалу, довготривале й історично усталене функціонування традиційних провінційних видань як джерела інформаційного забезпечення на місцях. Проте феномен сучасної регіональної преси вважається визначною ланкою в системі загальнонаціональної періодики, тому її дослідження є важливим і необхідним завданням журналістикознавства. Саме цими чинниками посилюється актуальність пропонуваної розвідки.

Метою статті є дослідження особливостей функціонування сучасної регіональної преси в контексті постмодерністських концепцій інформаційного суспільства та загальних глобалізаційних тенденцій і процесів, які позначилися на українських ЗМІ. Серед основних її завдань – визначити місце друкованої газетної періодики суспільно-політичного, культурно-масового, розважального спрямування в системі сучасної української та світової журналістики; акцентувати увагу на особливостях іміджу та стилю сучасної державної комунальної преси.

Безперечно, «майбутнє газети органічно пов'язане з майбутнім нашого суспільства» [5, с. 12]. Газета в сучасному її розумінні поступово змінює свій образ. Ідеться не лише про підвищення якості поліграфічного оформлення за багатьма параметрами, а й кардинальні зміни її ціннісних орієнтацій, плюралізм і демократичність журналістської думки, оперативність подання інформації. На чільне місце в сучасній пресі висувається новина-факт, а не оцінка факту в морально-етичному й соціальному аспекті. Більше того, українськими дослідниками відзначається, що преса «перестає бути дзеркалом суспільства, вона активно його творить. Отож інформація нині не лише конструє соціальний простір, вона, як рушійна сила, здатна змінити його» [6]. Однією з причин того, що преса на зламі століть узяла на себе таку важливу й відповідальну функцію, є процес глобалізації, що зумовлює якісно нову комунікаційну ситуацію.

На сьогодні значна частина інформаційного простору (телебачення, радіомовлення, друкованих ЗМК) відводиться для реалізації маркетингових стратегій. Це відбувається завдяки рекламі та опосередкованих видів і засобів впливу. Кінцевою метою такої стратегії є не лише продаж певних товарів та послуг, а й трансляція, формування нових стилів життя, стереотипів поведінки й мислення. Такий стан функціонування сучасних ЗМІ створює якісно нові політичні відносини та провокує соціокультурні зміни у напрямі культури глобального споживання. Володіння інформацією стає пріоритетним у новосформованій масовій свідомості. Зазначена тенденція породила низку суперечок у підходах до вивчення орієнтацій сучасної преси й водночас указує на її пряму причетність до сфери постмодерних медіа.

Окремим сегментом друкованих періодичних видань, який ще надто далекий від сучасної інформаційної моделі постіндустріального суспільства, є регіональна комунальна преса. Недостатність державного фінансування, вузький локальний спектр інформування, специфіка провінційної аудиторії й т. ін. уможливили усталення закоренілої традиційної моделі районних комунальних ЗМІ, яка набула рис так званої постколоніальної, тобто такої, що не повністю звільнилася від нав'язуваних догматичних стереотипів тоталітарного суспільства.

У законодавчих актах України про регламентацію діяльності друкованих засобів масової інформації відсутнє чітке визначення терміна «районна преса», що ускладнює окреслення предмета її дослідження. Вірогідно, це відбувається тому, що зміст цього поняття підказується самою назвою, оскільки саме районні газети виступають певними виразниками подій на міс-

цях, звідки читач отримує широкі відомості про події свого регіону проживання, знайомиться із політичною, соціально-економічною, культурною ситуацією, формує власне ставлення до окремих питань, здійснює їх аналіз й доходить до певних висновків.

Районна преса в нашій державі за часи незалежності перебуває в режимі постійного реформування. У радянську добу проблеми на містах завжди перебували в полі наукових інтересів, коректованих ідеологією тоталітарного режиму. Застосування результатів таких розвідок сьогодні не є доцільним, оскільки ситуація в цій сфері кардинально змінилася. У наш час районна газета уже не виступає засобом звичайного інформування населення про досягнення трудівників соціалістичної праці, як це було за радянських часів, а отже її функція як «рупора будівництва комунізму» повністю змінилася. Саме тому нині є актуальним дослідження проблем, особливостей та перспектив розвитку й функціонування таких ЗМІ в демократичному, плюралістичному суспільстві.

Луганська обласна державна адміністрація та обласна рада подає невтішну статистичну інформацію про те, що на Луганщині зареєстровано 36 державних комунальних газет, серед них – 17 районних газет та 14 міських (муніципальних) газет у 14 містах обласного значення. Українське законодавство не сприяє повною мірою розвитку й удосконаленню районної преси. Недостатнім є й фінансування комунальних інформаційних підприємств, тому досить часто доводиться самотужки відшукувати додаткові джерела надходження коштів. У зв'язку з цим у газетах можемо часто спостерігати численні платні публікації (рекламні оголошення, програми та рекламні статті політичних партій та блоків), які часто не відповідають загальній концепції видання. Тож колажність газети можна сміливо вважати рисою постмодерної моделі, однак низька якість, шаблонність рекламних матеріалів, призначених для масового читача, часто не відповідають концептуальним засадам постмодерного дискурсу.

Ще одну постмодерну тенденцію сучасної регіональної преси окреслює львівський пресознавець О. Уліцька: «Винесення «спресованої» інформації про конфлікт на початок журналістського твору, у заголовковий комплекс, дає змогу розширити проблемні питання конфліктності. Постійні рубрики забезпечують форум для виступів з конфліктологічного менеджменту та створюють ефект присутності цієї проблеми у полі зору читачів» [7, с. 8].

Нині можна вважати цензурне обмеження діяльності журналістів явищем, що зникає. Щоправда, побутує версія про те, що відсутність

цензурування пояснюється високим ступенем конформності місцевих ЗМІ, які уклали з місцевою владою своєрідну «угоду про ненапад». Оскільки місцева влада хоч і не здатна закрити видання, проте має сотні способів його фінансово-соціального «придушення», матеріальна незадоволеність працівників ЗМІ є серйозною проблемою вітчизняної журналістики.

Особливість формування стилю газетного видання мотивується розвитком сучасного інформаційного ринку і, як наслідок, – зростанням конкуренції на теренах мас-медіа, що вимагає особливої уваги редакцій і кожного автора до системного та послідовного формування своєрідності видання з позицій певного концептуального підходу.

Гострота й глибина соціокультурних мутацій пострадянської України зумовила ті характеристики вітчизняного постмодернізму, які відрізняють його від західного аналога. Це безумовна політизованість усіх суспільних і культурних подій, тотальний плюралізм, еkleктика, що відображає реальну дискретність суспільного життя країни перехідного періоду.

1. Карпенко В. Преса і незалежність України. Практика медіа-політики 1988–1998 рр. / В. Карпенко. – К. : Ін-т журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка ; Нора-Друк, 2003. – 350 с.

2. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт: вибрані медіадослідження / І. Л. Михайлин. – Х. : Прапор, 2008. – 512 с.

3. Шаповал Ю. Мистецтво журналізму : монографія / Ю. Шаповал. – Львів, 2007. – 320 с.

4. Руденко Л. Українська журнальна публіцистика в парадигмі постмодернізму (80-ті рр. ХХ ст. – перше десятиліття ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 27.00.04 / Л. С. Руденко. – Запоріжжя, 2010. – 20 с.

5. Гуревич С. М. Газета: вчера, сегодня, завтра / С. М. Гуревич. – М. : Аспект-Пресс, 2004. – 288 с.

6. Габор Н. Постмодернізм – постжурналізм – постсучасність [Електронний ресурс] / Наталія Габор. – URL: <http://www.franko.lviv.ua/mediaeco/zurnal/N1/Mediaphilos/gabor.htm>.

7. Уліцька О. В. Регіональна преса у конфліктно-му полі місцевих органів влади (за матеріалами львівських газет 1994–2004 рр.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 / О. В. Уліцька. – Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2005. – 22 с.

Подано до редакції 06. 12. 2013 р.

Kitsaeva M. V. Problems of regional periodical press in the context postmodern tendencies of modern mass media.

The article exposed the functioning of modern regional press in the context of postmodern concepts of information society and the general globalization trends and processes that are reflected in the Ukrainian media. Emphasis is placed on image and style features of communal public press.

Keywords: regional press, newspaper, communal public press, postmodernism, globalization, information society, postmodern social and political journalism.

Кицаева М. В. Проблемы региональной периодики в контексте постмодерных тенденций современных масс-медиа.

В статье раскрыты особенности функционирования современной региональной прессы в контексте постмодернистских концепций информационного общества и общих глобализационных тенденций и процессов, которые отражаются на украинских СМИ. Поставлен акцент на особенностях имиджа и стиля государственной коммунальной прессы.

Ключевые слова: региональная пресса, газета, коммунальная пресса, постмодернизм, глобализация, информационное общество, постмодернистская публицистика.